

використовується, зокрема, в чинному українському законодавстві, є чоловічого роду.

Допуск жінок до юриспруденції сягає у Середньовіччя, коли у Болонському університеті в XIII ст. з'явилися перші жінки-юристи, яким було дозволено викладати юридичні дисципліни. Проте такі випадки, скоріше за все, були виключенням у чоловічому світі юриспруденції за часів Середньовіччя. До другої половини XIX ст. жінок не допускали до юриспруденції. США та Швейцарія стали першими країнами у світі, які зруйнували гендерні стереотипи, допустивши жінок до юриспруденції.

Фемінізація юриспруденції — це вже не майбутнє, а сьогодення, і в цьому процесі вже залучені багато жінок-юристів із різних континентів та різних народів, незалежно від кольору шкіри, національності, віросповідання тощо. Жінкам знадобилося докласти багато зусиль для того, щоб сьогодні, в XXI ст. жінки нарівні з чоловіками могли реалізувати себе в юриспруденції і це сприймається сучасним суспільством як звичайне явище, яке не викликає негативної реакції.

ДОЛМАТОВА Н. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ В АВСТРІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ

З 1772 до 1786 р. тривав процес заміни польського законодавства. У перший період входження українських земель до Австрійської імперії на території Галичини за виключенням державного продовжували діяти основні положення всіх галузей права попередньої польської доби, а саме джерелами права були : 1) звичаєве право, особливо серед українських гірських народностей (гуцули, лемки, бойки тощо) та повсюди в сільській місцевості. Норми звичаєвого права в судовій практиці Східної Галичини, Буковини і Закарпаття застосовувалися рідко. Його силою вирішувались прості цивільні справи та розглядалися незначні кримінальні і адміністративні правопорушення. Йосифінська книга законів забороняла користуватися категорією звичаєвого права і тому патент від 1811 року скасував його; 2) головними збірниками норм цивільного і кримінального, процесуального та інших галузей права були об'єднані Малопольсько-Великопольські статuti. Ще на початку XVI ст. Ці статuti були перекладені на староруську мову; 3) поряд із статутами існували сеймові ухвали (постанови). Найдавніші з них відносили до середини XVI ст.; 4) королівське законодавство (привілеї, поділялися

на індивідуальні і загальні. Останні мали розповсюджуватись на землю чи провінцію — земські привілеї або на територію всієї держави — генеральні привілеї; едикти — видавалися по справам віросповідання, по військовим питанням; декрети — видавалися по торговим та митним справам; ординації, що визначали організацію господарювання).

Правові положення, обов'язкові на території Галичини, містилися у спеціальних збірках, що включали «накази і закони для всіх», «вправи», «мандати» та інші правові акти. Вони друкувалися польською і німецькою мовами. На цих двох мовах друкувалися «Провінціальний звід законів», згодом названий «Загальний вісник місцевих законів».

У другій половині XVIII ст. австрійський уряд створив кодифікаційні комісії для систематизації австрійського права. Кодифікаційні роботи в Австрії, згодом в австро-Угорщині здійснювалися систематично. Це було зумовлено змінами в соціально-економічних та політичних сферах суспільного життя в австрії. Зокрема, українська галичина. Яку було приєднано до австрійської монархії, була своєрідним законодавчим полігоном, місцем випробування нових австрійських кодексів. Чинність яких відтак поширювалася й на інші австрійські провінції. Австрійський парламент, приймаючи кодекси шляхом законодавчих експериментів. Вводив їх в дію у Галичині для того, щоб перевірити їх ефективність, а отже. Внести необхідні зміни і доповнення. Після цього австрійські кодекси поширювалися на всі інші території австрії, що забезпечувало ефективність реалізації норм права.

Підтверджує це у своєму дослідженні Н. Худоба : «У 1796 році в порядку досліду був запроваджений в Західній. А в 1797 році і в Східній Галичині кримінальний кодекс, підготовлений австрійським криміналістом Зонненфельсом. Кодекс цей в 1803 році з незначними змінами був проголошений чинним в усій Австрії» (Кульчицький В. С. Джерела права в Галичині за часів Австрійського панування (1772—1918 рр.): проблеми правознавства. Вип. 19. — К., 1971. — С. 50—72).

Робота над кодифікацією кримінального права розпочалася в другій половині XVIII ст., коли в Австрійській імперії було створено кодифікаційну комісію, результатом діяльності якої у сфері кримінального права було затверджено у грудні 1768 р. австрійською імператрицею Марією Терезією Кримінальний кодекс (*Constitutio criminalis Theresiana*). Даний кодекс містив норми матеріального і процесуального права. Ним декларувалися засади австрійської політики освіченого абсолютизму, які насправді перепліталися із залишками середньовічного інквізиційного права.

Австрійський Кримінальний кодекс 1768 р. складався з двох частин: про кримінальне судочинство і про злочини, що підлягають кримінальному розгляду та їх покарання. Цей документ передбачав широкий перелік обставин, що пом'якшували чи обтяжували відповідальність, що було, як видається. Важливим нововеденням у австрійському

кримінальному праві другої половини XVIII ст. Обтяжуючими обставинами під час призначення покарання були неодноразове вчинення злочину та вчинення злочину групою осіб. До пом'якшення відповідальності призводило таке: вчинення злочину в юному віці, вчинення його поза свідомості того, що відбувається, та в інших випадках.

Досить докладно регламентувалося звільнення від відповідальності за злочини, вчинені у стані крайньої необхідності. Наприклад, у випадку вбивства розрізняли покарання за навмисні й ненавмисні вбивства та за вчинені випадково. Кодекс звужував діапазон кримінальних репресій. Багато дрібних злочинів було віднесено до компетенції поліцейської юстиції, вводилося точне визначення поняття злочину та його класифікація. Всі злочини даний кодекс поділяв на публічні та приватні.

До преших належали злочини проти релігії, корони і держави, а також посадові злочини; до ругих — вбивство, крадіжка, статеві злочини, злочини проти моралі та сімейного укладу тощо. Обмежуючи церковну юрисдикцію, австрійський кримінальний кодекс 1768 р. значне місце приділив сексуальним злочинам і злочинам проти моралі та сімейного укладу. Чи не вперше в австрійському кримінальному законі було передбачено відповідальність за злочини, вчинені шляхом друку (пасквілі, карикатури та інші).

Кодекс виключив найжорстокіші види покарань (утоплення, розів'язання кін'явки, пововання живим), проте зберіг такі покарання, як спалення, четвертування. Колесування, повішання, відрубання голови, що було ще пережитком феодального ладу. Кримінальний кодекс передбачав застосування також: проганання крізь стрій, тюремне ув'язнення, заслання, громадські роботи, штрафи, усунення з посади, позбавлення прав. Додатковою мірою покарання була конфіскація майна (повністю або частково).

ЄФРЕМОВА Н. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри історії держави і права, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОЕКТ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПАРТІЇ 1905 Р.: ПРИЧИНИ ПРИЙНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ

Історія розвитку конституційно-правових доктрин в Україні нараховує не одну сотню років. Умови їх виникнення, розвитку і трансформації, як і доля української державності, ніколи не були простими. Отже, в умовах сучасної підготовки конституційної реформи в Україні